

+
stimu
lansz

Stimulansz 15 jaar

Casusboekje Vluchtelingen in Nederland

Jarig!

Stichting Stimulansz viert in december 2015 haar vijftienjarig bestaan. En daar zijn we best trots op. Al vijftien jaar werken we samen met gemeenten en helpen ze om hun beleid binnen de kaders van de wet vorm te geven en zo goed mogelijk uit te voeren. In eerste instantie voor de sociale diensten, maar inmiddels binnen het hele sociaal domein. Wij doen dit altijd zo dat de kennis onmiddellijk praktisch toepasbaar is en in klare taal.

Voor onze verjaardag hebben we een casusboekje ontwikkeld over vluchtelingen in Nederland. Dit onderwerp gaat ons aan het hart. In de media gaat het vaak over wat er niet kan. Daarom hebben we een casusboekje geschreven met concrete voorbeelden van wat er wél mogelijk is. Het casusboekje is bedoeld voor iedereen die professioneel met vluchtelingen te maken heeft.

En zoals dit gebruikelijk is trakteert de jarige. Wij bieden u daarom dit boekje gratis aan. Ik wens u namens alle medewerkers van Stimulansz niet alleen veel leesplezier, maar hoop ook dat u dit boekje goed kunt gebruiken.

En nu kan het natuurlijk zo zijn dat u denkt zo'n traktatie smaakt naar meer. Dat kan! Want we trainen en adviseren graag wijkteams en professionals. Zo is uw wijkteam toegerust om deze en alle andere situaties die u in de praktijk tegenkomt zelf praktisch, maar binnen de wettelijke kaders, op te lossen. Dat is dan natuurlijk niet meer gratis want we willen graag de volgende vijftien jaar ook vol maken. Samen met u.

Namens alle medewerkers van Stimulansz,

José Hendriksen
directeur

Inhoud

Jarig!

CASUS NOODOPVANG EN VERVELING De familie Azmout mist contact in de noodopvang	4
CASUS 'BED, BAD, BROOD' 1 Iwan wil niet terugkeren en zwerft op straat	5
CASUS 'BED, BAD, BROOD' 2 Moeder Sanda en de eenjarige Malawa zwerven ook op straat	6
CASUS INRICHTINGSKOSTEN WONING VAN STATUSHOUDERS Statushouder Mo krijgt een woning, maar heeft geen inboedel meer	7
CASUS KOSTENDELERSNORM 1 Fouad is recentelijk gevlucht en wil bij zijn broer – met uitkering – gaan wonen	8
CASUS KOSTENDELERSNORM 2 Fouad is verliefd en wordt vader! En wie betaalt de baby-uitzet?	10
CASUS RE-INTEGRATIE MIDDELS VRIJWILLIGERSWERK Noor is laag opgeleid en zoekt een baan	12
CASUS RE-INTEGRATIE MIDDELS OPLEIDING ICT'er Habib is hoog opgeleid en zoekt ook een baan!	13
CASUS ONDERWIJS VOOR KINDEREN Hamid is 14 en wil graag naar school	14
CASUS KIND MET EEN BEPERKING Abdullah blijkt gehandicapt te zijn	15
Over Stimulansz	17

CASUS NOODOPVANG EN VERVELING

DE FAMILIE AZMOUT MIST CONTACT IN DE NOODOPVANG

Door de grote toestroom van asielzoekers de laatste maanden is een systeem ontstaan waarbij noodopvang wordt geboden in sporthallen, die geschikt zijn gemaakt voor tijdelijk gebruik. Het gaat daarbij om gezinnen en alleenstaande mannen die via Turkije en Griekenland over de Balkan hun weg naar Nederland hebben gevonden.

De familie Azmout is zo'n familie. De familie komt uit Syrië en bestaat uit de ouders en twee meisjes van zes en vier jaar. Zij zijn samen opgetrokken vanaf Griekenland met de alleenstaande Mohammed, die een gezin heeft achtergelaten in Syrië. Zij zijn sinds hun komst in Nederland al enkele malen verplaatst van de ene noodopvang naar de andere. Hun grootste probleem: verveling.

.....

PARTICULIERE INITIATIEVEN ONDERSTEUND DOOR GEMEENTE

In de noodopvang waar zij nu verblijven is een aantal particuliere initiatieven ontstaan die een lichtpuntje vormen in de verder toch niet zo heel erg rooskleurige situatie. Op middagen worden er voor volwassenen en kinderen activiteiten aangeboden. Dat zijn spelmiddagen en sportactiviteiten. De middagen worden georganiseerd door vrijwilligers in samenwerking met de gemeente. Onder de vrijwilligers zijn ook 'professionals'. Zo heeft een gymnastiekleraar zijn diensten aangeboden. Een andere activiteit is het eten bij buurtbewoners. Ook dit is door vrijwilligers in samenwerking met de gemeente georganiseerd. Een aantal buurtbewoners heeft zich hiervoor opgegeven en in de noodopvang heeft men geïnventariseerd hoeveel gezinnen/alleenstaanden hier zin in hebben. Er zijn nu enkele eetsessies georganiseerd en de reacties zijn positief. De taal is soms een probleem, maar met handen en voeten kan veel. Er blijken ook redelijk veel asielzoekers te zijn die Engels spreken, wat communicatie een stuk gemakkelijker maakt.

De familie Azmout heeft tweemaal bij dezelfde buurtbewoners gegeten. Die hadden het eten helemaal afgestemd op de mogelijkheden en wensen van hun Syrische gasten. De familie Azmout moet nu echter naar een volgende noodopvang, in de gemeente Herkensbergen.

GEMEENTE HERKENSBERGEN OMARMT EN STEUNT INITIATIEF CLIËNTENRAAD

De familie Azmout vindt het jammer dat ze nu misschien het contact met buurtbewoners moeten missen. Toevallig spreekt vader Azmout de voorzitter van de cliëntenraad sociaal domein van Herkensbergen, die dit doorvertelt in de vergadering van de cliëntenraad. Daar wordt geopperd of Herkensbergen dit initiatief niet kan overnemen. "Dat is nog eens een leuke tegenprestatie!", roept de gemeenteraad.

Al snel blijken er elf bijstandsgezinnen bereid een dag per week twee vluchtelingen in hun woonkamer op te nemen, om gezamenlijk te koken en te eten. De cliëntenraad vraagt of de gemeente als sponsor wil optreden voor dit project en ook wil bijdragen in de meerkosten. De gemeente Herkensbergen is blij met de positieve reacties en ziet het ook als een belangrijke bijdrage om bijstandsgerechtigden uit hun isolement te halen en beslist aan alle deelnemende bijstandsgezinnen een premie te geven van 200 euro op grond van artikel 31, tweede lid, onderdeel j van de Participatiewet.

CASUS 'BED, BAD, BROOD' 1

IWAN WIL NIET TERUGKEREN EN ZWERFT OP STRAAT

Iwan is gevlucht uit Oezbekistan en al jaren uitgeprocedeerd, maar zegt niet terug te kunnen en dus niet terug te willen. Hij zwerft al een tijdje rond en dient bij de gemeente een aanvraag in voor 'bed, bad, brood'. Hij wordt daarbij ondersteund door een advocaat. Die vindt dat hij niet langer rond zou moeten zwerven en is van mening dat in Nederland de regels van menselijkheid met voeten worden getreden. Hij verwijst daarbij naar het Europees Sociaal Handvest (ESH) en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Ook attendeert hij op de beslissing van het Europees Comité voor Sociale Rechten van juli 2014.

AFWIJZEN MAG...

De gemeente kan het verzoek van Iwan afwijzen, onder verwijzing naar zeer recente uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en de Centrale Raad van Beroep. Beide uitspraken van 26 november 2015 handelen over dit probleem. Door onderlinge afstemming van de Raad van State en de Centrale Raad van Beroep bij de uitspraken is de jurisprudentie op dit punt volledig op één lijn.

De gemeente kan hierbij meer precies als afwijzingsgrond gebruiken dat wie uitgeprocedeerd is een wettelijke vertrektermijn heeft van 28 dagen. Dat kan in de regel binnen een asielzoekerscentrum. Daarbij kan ondersteuning geboden worden door de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) om de terugkeer voor te bereiden. Ook zijn er andere ondersteunende organisaties. Heeft men binnen die 28 dagen het vertrek niet kunnen realiseren dan is het mogelijk om vanuit een vrijheidsbeperkende locatie (vbl) in principe maximaal 12 weken verder te werken aan het vertrek. De recente jurisprudentie zegt dat de Staat daarbij de eis kan stellen dat asielzoekers zoals Iwan mee moeten werken aan hun terugkeer. Gemeenten kunnen dan ook bij een verzoek om onderdak contact opnemen met de DT&V die dan op basis van maatwerk naar een oplossing zoekt.

Als Iwan niet aan zijn terugkeer mee wil werken komt dat, volgens de jurisprudentie, voor eigen rekening en risico. De gemeente kan dus weigeren Iwan een mogelijkheid aan te bieden voor 'bed, bad, brood'. En hem verwijzen naar de dichtstbijzijnde vbl.

... MAAR WAT ER OOK KAN!

Een terechte weigering betekent bepaald geen oplossing voor Iwan, die stelt niet terug te kunnen en dus niet te willen. Hij is niet van plan zich bij een vbl aan te melden en blijft daarom maar zwerven. Met de winter voor de deur geeft dit alleen maar kans op problemen voor zowel Iwan als voor de gemeente. Iwan kan ziek worden of besluiten om in zijn levensonderhoud te voorzien door criminaliteit. De uitspraken van deze hoogste rechters scheppen dus wel juridische duidelijkheid, maar lossen het probleem van rondzwervende asielzoekers zonder status niet op. In feite is de oplossing afhankelijk van de vraag of de gemeente buitenwettelijk beleid voor dit soort situaties wil gaan hanteren. Vast staat dat direct na de uitspraken op 26 november het college van B&W van de gemeente Utrecht aangegeven heeft dat "niemand onder een brug hoeft te slapen". In die gemeente zal men dus doorgaan met het aanbieden van 'bed, bad, brood', ook al is dit juridisch niet noodzakelijk. Wellicht zullen meer gemeenten volgen en komt er ook nog een vervolg op de (nationale of Europese) jurisprudentie.

De genoemde uitspraken van 26 november 2015 zijn gepubliceerd op www.rechtspraak.nl en daar te vinden onder het European Case Law Identifier (ECLI):
ECLI:NL:RVS:2015:3415 (uitspraak Afdeling bestuursrecht Raad van State)
ECLI:NL:CRVB:2015:3803 (uitspraak Centrale Raad van Beroep)
ECLI:NL:CRVB:2015:4093 (uitspraak Centrale Rad van Beroep)

CASUS 'BED, BAD, BROOD' 2

MOEDER SANDA EN DE EENJARIGE MALAWA ZWERVEN OOK OP STRAAT

Sanda heeft de Pakistaanse nationaliteit en zwerft met haar eenjarige dochtertje Malawa nu al enkele weken op straat sinds haar asielaanvraag definitief is afgewezen. Sanda zegt niet terug te kunnen keren naar Pakistan en weigert daarom mee te werken aan haar terugkeer. Daarom had zij, zo zegt ze, geen andere keus dan te gaan zwerven. Maar de weken zwerven eisen zijn tol van Malawa. Het meisje is chronisch verkouden, heeft ontstoken ogen en omdat zij niet regelmatig schone luiers krijgt, heeft ze ontstekingen en luiereczeem. Bovendien is ze sterk vermagerd, huilt ze veel en slaapt slecht. Sanda zoekt daarom steun bij een advocaat en dient samen met deze advocaat een aanvraag in bij de gemeente voor opvang in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

.....

HOE KAN DE GEMEENTE REAGEREN?

In principe kan de gemeente (zie de casus van Iwan) verwijzen naar de mogelijkheid zich te melden bij de Dienst Terugkeer & Vertrek. Maar Sanda wil daar absoluut niet heen, omdat zij niet terug wil keren. Volgens Sanda kan dat gewoon niet. Het biedt dus geen enkele oplossing daarnaar te verwijzen en daardoor zou Malawa verstoken blijven van alles wat zij dringend nodig heeft.

De gemeente kan niet aanvoeren dat de gevolgen van de weigering om terug te keren dan voor Sanda en Malawa zijn. Malawa, als eenjarig kind, verkeert in een zeer kwetsbare situatie en valt daardoor onder de werking van de bescherming van artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Het kan aan Malawa immers niet worden toegerekend dat haar moeder de gangbare mogelijkheden wenst te vermijden.

WAT MOET DE GEMEENTE DOEN?

De jurisprudentie op dit punt is helder. Wie geen geldige verblijfsstatus heeft, maar zich in een heel kwetsbare situatie bevindt, zoals Malawa, kan een beroep doen op artikel 8 EVRM. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft in diverse uitspraken aangegeven dat 'respect voor de menselijke waardigheid en de menselijke vrijheid' de diepste kern van het EVRM is. Daarbij hebben kinderen en andere kwetsbare personen in het bijzonder recht op bescherming. Is er sprake van omstandigheden die tot gevolg hebben dat de normale ontwikkeling van het privé- of gezinsleven onmogelijk wordt gemaakt? Dan kan dat betekenen dat deze diepste kern van het EVRM zodanig wordt aangetast, dat de Nederlandse Staat een positieve verplichting heeft om iets te doen om het respect voor de menselijke waardigheid en de menselijke vrijheid opnieuw te herstellen. Hoe de Nederlandse Staat dat doet, is aan haar. De Staat heeft een ruime marge bij het toekennen van een voorziening met het oog op de publieke middelen.

In deze situatie is het volstrekt helder dat het normale gezinsleven en de mogelijkheid om gezond en normaal op te groeien aan Malawa onthouden worden. De gemeente, als onderdeel van de overheden binnen de Nederlandse Staat, zal dus voor opvang moeten zorgen.

De gemeente moet Sanda en Malawa een opvangmogelijkheid bieden waar zij op een normale manier kan wonen. Er zal gezorgd moeten worden dat Malawa de nodige (gezondheids)zorg krijgt. Dat zal in de gemeentelijke maatschappelijke opvang plaats kunnen vinden, of in een andere geschikte opvangsituatie.

CASUS INRICHTINGSKOSTEN WONING VAN STATUSHOUDERS

STATUSHOUDER MO KRIJGT EEN WONING, MAAR HEEFT GEEN INBOEDEL MEER

Mo (Mohamed) moest vluchten uit Syrie. Huis en inboedel gingen verloren. Na een eerste opvang in Ter Apel heeft Mo een voorlopige verblijfsvergunning gekregen. Mo is daardoor statushouder geworden. Hij krijgt een woning aangeboden in Herkensbergen. De gemeente Herkensbergen verleent Mo bijstand. Mo heeft gehoord dat hij voor inrichtingskosten bijzondere bijstand kan krijgen, in de vorm van een geldlening. Mo houdt niet van lenen. Hij kan er toch ook niets aan doen dat in het oorlogsgeweld zijn goederen verloren zijn gegaan. Bovendien wil hij graag zijn vrouw laten overkomen.

INRICHTING VAN HET HUIS

De meeste statushouders die naar Herkensbergen gaan zijn jonge mannen, die hun gezinnen willen laten overkomen. Dus lang zullen ze niet in hun woning blijven denkt Herkensbergen. En zie de leenbijstand maar terug te krijgen als zij weer uitzwermen, om nog maar te zwijgen over het gemopper dat ontstaat over het geld dat moet worden terugbetaald.

In overleg met de woningbouwcoöperatie 'Herkensbergen-wonen' worden de woningen grotendeels vooraf ingericht met gezamenlijke voorzieningen (koelkast, wasmachine, oven, keukeninventaris, TV, vloerbedekking, gordijnen etc.). Hiervoor betaalt Mo een servicekostenbijdrage.

Voor de persoonlijke zaken (bed, matras e.d.) krijgt Mo bijzondere bijstand in de vorm van een lening. Alleen die spullen zijn eigendom van Mohamed. En Mo kan die meenemen als hij gaat verhuizen. De overige inventaris blijft beschikbaar voor de volgende bewoners.

WIE GAAT DAT BETALEN?

De inrichtingskosten heeft de gemeente Herkensbergen rechtstreeks voldaan aan de woningbouwvereniging uit de middelen voor bijzondere bijstand. Herkensbergen noemt dit collectief maatwerk en werd in deze uitwerking geïnspireerd door de derde rapportage van de Transitiecommissie Sociaal Domein (voorbeeld 7 uit het casusboekje TSD). Zij rekent erop dat via een teruggave in de vorm van servicekosten de bijzondere bijstand geleidelijk zal terugvloeien in haar kas. Belangrijk voordeel is dat de gemeente geen invorderingsproblemen krijgt, en de administratieve last beperkt is, maar dat ook de omvang van de geldlening aan statushouders zo heel beperkt blijft. Iedereen blij denkt de gemeente Herkensbergen.

Statushouder *Verblijfsgerechtigde vreemdeling die ingevolge de Vreemdelingenwet als vluchteling is toegelaten danwel beschikt over een op grond van een asielaanvraag verleende vergunning of over een voorwaardelijke vergunning tot verblijf.*

CASUS KOSTENDELERSNORM 1

FOUAD IS RECENTELIJK GEVLUCHT EN WIL BIJ ZIJN BROER – MET UITKERING – GAAN WONEN

Dawud (28) en Nisa (25) zijn getrouwd en komen uit Syrië. Zij wonen al geruime tijd in Nederland, maar komen moeilijk aan het werk. Zij ontvangen een bijstandsuitkering. Fouad (31), de broer van Dawud is in 2015 met de stroom vluchtelingen naar Nederland gekomen. Dawud en Nisa willen Fouad graag in huis nemen. Maar dat lijkt financieel een probleem te worden, aangezien de kostendelersnorm is ingevoerd. Die houdt in dat hoe meer mensen in één huis wonen, hoe lager de uitkering. Daar is wel een aantal uitzonderingen op gemaakt, maar Dawud, Nisa en Fouad vallen geen van allen onder die uitzonderingen. Dat zou betekenen dat de uitkering van Dawud en Nisa van 1.375,18 euro verlaagd wordt naar 1.191,82 euro per maand. Zolang Fouad niet met een Nederlander gelijk gesteld kan worden, heeft hij geen recht op een uitkering.

GEVOLGEN VOOR DE BIJSTANDSUITKERING

In de Verzamelbrief 2015-2 is gesteld dat een vergunninghouder die tijdelijk bij iemand verblijft, geen gevolgen heeft voor de bijstandsuitkering. Alleen als sprake is van duurzaam verblijf wordt de kostendelersnorm toegepast. Maar wanneer spreek je van duurzaam en wanneer van een tijdelijk verblijf? Hoe kan de gemeente dit invullen op zo'n manier dat het praktisch uitvoerbaar en helder is en dat ook de accountant zich erin kan vinden?

Voor bijstand wordt gekeken waar iemand zijn hoofdverblijf heeft. Het hoofdverblijf is de plaats waar iemand feitelijk, duurzaam verblijft. Hij heeft daar zijn maatschappelijk leven. Aanwijzingen voor duurzaam verblijf zijn bijvoorbeeld dat iemand daar meestal slaapt, zijn post daar ontvangt, op dat adres staat ingeschreven in de BRP en daar zijn sociaal leven heeft. Iemand kan ook tijdelijk ergens anders verblijven. Dawud en Nisa wonen in een gemeente in Limburg, maar Nisa gaat elk jaar een

week gezellig bij haar tante op de Veluwe logeren. Haar hoofdverblijf is nog steeds in Limburg en is niet verplaatst naar de Veluwe. Nisa is namelijk van plan is om maar tijdelijk bij haar tante te verblijven en daarna weer naar haar eigen huis terug te gaan.

Tot zover is het helder, maar hoe stellen we nu het hoofdverblijf van Fouad vast? Fouad heeft een lange en gevaarlijke reis gemaakt, in een gammel bootje. Het is natuurlijk niet zijn intentie om na een weekje bij zijn broer en schoonzus weer terug te gaan naar Syrië. Met andere woorden, hij heeft geen hoofdverblijf om naar terug te keren. Heb je dat niet, dan is de hoofdregel van de bijstand dat je hoofdverblijf is waar je daadwerkelijk verblijft. Gelukkig heeft de Verzamelbrief een opening gecreëerd om de kostendelersnorm toch buiten toepassing te laten.

TIJDELIJK VERLIJF, WAT IS DAT?

OPTIE 1: IEMAND HEEFT NOG GEEN VERGUNNING

Een mogelijkheid is om aan te sluiten bij de aanvraagprocedure voor een verblijfsvergunning. Normaal gesproken moet de kostendelersnorm worden toegepast vanaf het moment dat er meerdere mensen in de woning komen wonen. Er kan op basis van de Verzamelbrief voor worden gekozen om te stellen dat er sprake is van 'tijdelijk verblijf' zolang niet op de aanvraag verblijfsvergunning is beslist.

Fouad heeft een verblijfsvergunning aangevraagd en zit nog in de procedure. Gedurende de procedure weet hij zelf niet zeker wat zijn hoofdverblijf is. Wordt zijn aanvraag afgewezen, dan moet hij het land verlaten en heeft hij hier alleen tijdelijk verbleven. Wordt de aanvraag toegekend, dan wordt dit zijn nieuwe land en is zijn verblijf hier niet langer tijdelijk. Wordt de aanvraag afgewezen, dan wordt de kostendelersnorm toegepast voor Dawud en Nisa. Ze weten allemaal dat Fouad niet mag blijven en de gemeente mag dit verblijf dan niet faciliteren door de kostendelersnorm niet toe te passen.

CASUS KOSTENDELERSNORM 1

Mag hij hier wel verblijven, dan kan in de meeste gevallen wel een uitkering worden aangevraagd. In dat geval kan de kostendelersnorm worden toegepast, omdat de kosten vanaf dat moment gedeeld kunnen worden. Er kan ook voor gekozen worden om door te stromen naar optie 2.

TIJDELIJK VERLIJF, WAT IS DAT?

OPTIE 2: IEMAND HEEFT EEN VOORLOPIGE OF TIJDELIJKE VERGUNNING.

In de Verzamelbrief staat dat iemand die tijdelijk bij een bijstandsgerechtigde inwoont, niet mee hoeft te tellen voor de kostendelersnorm. Dit kan ook van toepassing zijn op vergunninghouders die gebruik maken van het Zelfzorgarrangement (zza) en tijdelijk bij iemand inwonen. Vergunninghouders kunnen vrijwillig gebruik maken van deze regeling en zien daarmee af van (tijdelijke) opvang in COA-locaties. Het zza biedt de mogelijkheid om elders te verblijven, tot het moment dat er woonruimte is gevonden in een gemeente. De vergunninghouder ontvangt een kleine financiële vergoeding om zelf te voorzien in zijn onderdak.

Dat zou in dit geval betekenen dat Fouad geen kostendelende medebewoner is. De uitkering van Dawud en Nisa wordt niet aangepast en Fouad krijgt een kleine vergoeding. De vraag die het college dan wel moet beantwoorden, is of Fouad wel van plan is om te verhuizen als hij een eigen woning kan krijgen. Zo niet, dan is zijn verblijf namelijk niet tijdelijk. Dat betekent dat maatwerk nodig is. Het college zal per situatie moeten nagaan of het verblijf tijdelijk is of niet.

WIE GAAT DAT BETALEN?

Eerst de gemeente, later het Rijk! Het macrobudget voor de uitkeringen wordt vastgesteld op basis van:

- De realisaties van het jaar daarvoor (hoeveel uitkeringen er zijn verstrekt).
- De conjunctuur, op basis van de rekenregels van het CPB.
- De loon- en prijsontwikkeling (is de uitkering per persoon hoger, dan gaat ook het budget omhoog).
- Effecten van Rijksbeleid.

De stroom vluchtelingen zijn geen gevolgen van Rijksbeleid. Dat betekent dat dit niet leidt tot een hoger macrobudget. Wel tellen de verstrekte uitkeringen mee voor het budget van een jaar later. Dat betekent dat gemeenten – met enige vertraging – toch gecompenseerd worden.

Op 27 november is het Bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom gesloten tussen Rijk en gemeenten. Dit bestuursakkoord is op 30 november ter instemming voorgelegd aan gemeenten. In dit bestuursakkoord is onder meer geregeld dat gemeenten in 2016 van het rijk 50 miljoen euro krijgen voor de extra bijstandskosten voor de vluchtelingen. In 2018 moeten zie die 50 miljoen euro weer terugbetalen.

CASUS KOSTENDELERSNORM 2

FOUAD IS VERLIEFD EN WORDT VADER!

Het gaat goed met Fouad! Hij heeft een verblijfsvergunning gekregen, is aan het inburgeren en heeft een eigen woning. En hij is verliefd! Hij en zijn vriendin Yara wonen sinds kort samen en staan beide ingeschreven op het adres van Fouad. Om het geluk compleet te maken, is Yara net bevallen van een allerliefst meisje, Abia. Fouad heeft Abia erkend. Je zou zeggen dat zijn geluk niet op kan, maar helaas, er hangen donkere wolken boven het geluk van dit jonge stel. Yara heeft namelijk wel een verblijfsvergunning aangevraagd, maar de procedure is nog niet afgerond. En gezien de grote drukte bij de IND door de toestroom van vluchtelingen lijkt dat ook nog wel even te gaan duren.

.....

FINANCIËLE GEVOLGEN

Omdat Yara niet met een Nederlander gelijk gesteld kan worden, is de kostendelersnorm op hun van toepassing. Dat betekent dat de uitkering van Fouad daalt van 962,63 euro naar 687,59 euro. Bovendien ontvangen zij geen huur- en zorgtoeslag omdat Yara (nog) geen verblijfsvergunning heeft. De uitkering van Fouad gaat grotendeels op aan huur, voor eten blijft nauwelijks geld over, laat staan voor gas, water, licht en een zorgverzekering.

RECHT OP GEZINSLEVEN

De rechtbank Amsterdam betwijfelt of de kostendelersnorm wel in alle gevallen toegepast mag worden als sprake is van een bijstandsgerechtigde met een illegaal in Nederland verblijvende partner. Door de toepassing van de kostendelersnorm wordt namelijk inbreuk gemaakt op het privé- en gezinsleven van Fouad en Yara, zoals bedoeld in artikel 14 van het EVRM en artikel 26 IVBPR. De enige manier om financieel rond te kunnen komen is door zijn vriendin en dochter op straat te zetten!

Doet hij dat niet, dan zal de huurachterstand snel oplopen, met alle gevolgen van dien. Met een beetje pech komen ze dan alle drie op straat te staan. De vraag is nu wat zwaarder moet wegen: het belang van het gezinsleven en met name het dochttertje van Fouad en Yara, of het belang om illegale vreemdelingen ook niet indirect te faciliteren of de schijn van legaliteit te verwerven.

INDIVIDUALISEREN OF BIJZONDERE BIJSTAND

Het is niet de bedoeling dat door bijstandsverlening aan degene die wel recht heeft op bijstand, indirect bijstand wordt verleend aan de niet-rechthebbende partner. Het koppelingsbeginsel brengt met zich mee dat ook in acute noodsituaties bijstandsverlening aan vreemdelingen is uitgesloten. Maar ook hier biedt de Verzamelbrief 2015-2 toch een opening!

Daarin staat namelijk: ondanks dat bij de invoering van de kostendelersnorm er expliciet voor is gezorgd dat mensen niet onder de armoedegrens vallen, kan er een individuele situatie zijn waarin het wenselijk is om individueel maatwerk te verlenen. De uitvoering dient op basis van artikel 18, eerste lid PW de bijstand en de daaraan verbonden verplichtingen af te stemmen op de omstandigheden, mogelijkheden en middelen van de rechthebbende belanghebbende. (...) Verder hebben gemeenten voor de rechthebbende of de rechthebbende gezinsleden de mogelijkheid om gebruik te maken van bijzondere bijstand, indien er in het individuele geval sprake is van hogere noodzakelijke kosten.

In het geval van Fouad betekent dit dat de gemeente de mogelijkheid heeft om (1) de uitkering op te hogen. Hij krijgt nu 687,59 euro, maar kan daarvan niet de hoogst noodzakelijke kosten van levensonderhoud betalen. De gemeente kan de norm op basis van zijn situatie ophogen.

11 CASUS KOSTENDELERSNORM 2

Ze mogen daarbij niet indirect bijstand verstrekken aan Yara, maar wel aan hun dochtertje. Dat betekent dat ze voor de ophoging wel rekening mogen houden met de kosten van de huur (die betaalt hij ook als hij alleen woont), gas, water en licht, zijn zorgverzekering en een bescheiden bedrag voor boodschappen.

Daarnaast heeft de gemeente de mogelijkheid om (2) Fouad bijzondere bijstand te verstrekken voor noodzakelijke kosten die voortvloeien uit bijzondere omstandigheden. Dat betekent dat bijvoorbeeld woonkostentoeslag verstrekt kan worden, zodat in ieder geval de huur kan worden betaald. Ook hier geldt het motto: maatwerk!

TIJDELIJKE OPLOSSING

Dit is wel een tijdelijke oplossing. Zodra Yara de beslissing op haar aanvraag om een verblijfsvergunning heeft gekregen kan dit niet meer. Wordt de verblijfsvergunning toegewezen, dan krijgen ze de norm gehuwd en maken ze ook weer aanspraak op huur- en zorgtoeslag. Wordt dit afgewezen, dan mag zelfs in geval van zeer dringende redenen niet indirect haar verblijf hier worden gefaciliteerd. Voor de periode dat Yara in afwachting is kun je niet stellen dat ze per definitie geen recht heeft en zijn genoemde oplossingen verdedigbaar.

EN WIE BETAALT DE BABY-UITZET?

De gemeente kan bijzondere bijstand verstrekken als er sprake is van noodzakelijke kosten die voortvloeien uit bijzondere omstandigheden. Kosten van een babyuitzet zijn noodzakelijk. De Centrale Raad heeft geoordeeld dat deze kosten behoren tot de incidenteel noodzakelijke kosten die in beginsel uit het inkomen moeten worden betaald. Dat kan door te sparen vooraf, of door een lening af te sluiten en die af te lossen. Dat geldt ook als iemand schulden heeft. Toch kan de gemeente oordelen dat Fouad bijzondere bijstand krijgt voor een baby-uitzet voor Abia. Yara heeft geen verblijfsvergunning en dus geen inkomen.

Dat betekent dat zij hier in ieder geval niet in kan voorzien. Ook voor Fouad was sparen in dit geval zeer moeilijk. Daarom kan de gemeente besluiten dat de omstandigheden zo bijzonder zijn dat wel bijzondere bijstand kan worden verstrekt. Daarvoor moet wel goed naar alle omstandigheden worden gekeken.

.....
*De genoemde uitspraken zijn gepubliceerd op www.rechtspraak.nl en daar te vinden onder het European Case Law Identifier (ECLI):
ECLI:NL:RBAMS:2015:5405 (uitspraak Rechtbank Amsterdam over kostendelersnorm) | ECLI:NL:CRVB:2004:AR4857 (uitspraak Centrale Raad van Beroep over baby-uitzet)*

CASUS RE-INTEGRATIE MIDDELS VRIJWILLIGERSWERK

NOOR IS LAAG OPGELEID EN ZOEKT EEN BAAN

In de gemeente Herkensbergen woont een groot aantal voormalig vluchtelingen die inmiddels een verblijfsvergunning hebben. Eén van hen is Noor. Noor zoekt een baan, maar het valt nog niet mee om te ‘participeren’ zoals de gemeente dat noemde. Ze vroegen of ze vrijwilligerswerk deed, maar dat doet Noor niet. De volgende vraag was of Noor wel eens iemand helpt. Ja natuurlijk doet ze dat, dat is toch heel gewoon? Haar burens zijn al heel oud, dus het is logisch dat ze regelmatig voor ze kookt en ze helpt met wat huishoudelijke taken. En het is ook heel logisch dat ze haar zwangere overbuurvrouw af en toe helpt met het opvangen van haar zoontje. Dat blijken ze hier ook als vrijwilligerswerk te zien, daar moest Noor wel even aan wennen.

.....

STARTEN MET VRIJWILLIGERSWERK

Noor zou graag gaan werken, maar is nog niet helemaal klaar met haar cursus Nederlands. Ze spreekt de taal dus nog niet goed genoeg voor betaald werk. Tot die tijd zou ze graag iets doen. Ze had wel al campagnes gezien waarin vrijwilligers werden opgeroepen, maar voelt zich daar niet zo door aangesproken. Haar klantmanager vertelt haar dat er wekelijks een activiteit wordt georganiseerd in het buurthuis van Herkensbergen, speciaal voor mensen van buiten Nederland. Dat gaat Noor doen en dat bevalt haar ontzettend goed! Ze bouwt een netwerk op en heeft een goede invulling van haar dag. Noor voelt zich steeds zekerder en neemt op een gegeven moment de organisatie van de wekelijkse bijeenkomsten over. Deze ervaring kan ze mooi op haar CV zetten!

HOE KOMT NOOR NU ECHT AAN WERK?

Door de taallessen die de gemeente heeft geregeld en door haar activiteiten in het buurthuis heeft ze een vrij aardig CV opgebouwd. Met dank aan actieve bemiddeling van haar werkcoach mag ze op gesprek komen. De werkgever is enthousiast, maar twijfelt nog wat over haar taalvaardigheid. Hij zoekt iemand die vergaderzalen kan inplannen, zorgt dat er koffie en thee staat en dat eventueel lunches worden geregeld. De werkcoach biedt aan om, als de werkgever haar in dienst neemt, nog een maand ‘taal op de werkplek’ aan te bieden. Dat wil zeggen dat Noor tijdens haar werk taallessen krijgt, waarbij ze met name woorden en zinnen leert die ze nodig heeft voor deze functie. De werkgever is tevreden en Noor is erg blij.

CASUS RE-INTEGRATIE MIDDELS OPLEIDING

ICT'ER HABIB IS HOOG OPGELEID EN ZOEKT OOK EEN BAAN!

Habib is 28 en heeft inmiddels een verblijfsvergunning. In Syrië had hij een goede baan in de ICT, maar het is met zijn diploma heel moeilijk om hier aan het werk te komen. Hij wil best een diploma halen in Nederland, maar dat is erg lastig. Hij heeft hier nauwelijks een netwerk en begrijpt de Nederlandse samenleving niet zo goed. Bovendien is zijn taalniveau nog onvoldoende.

SPECIALE OPLEIDING

Habib heeft geluk! Een Hogeschool in zijn gemeente heeft – in samenwerking met de gemeente – een speciaal traject opgezet voor vluchtelingen. Dit traject houdt in dat hij start met een pre-bachelor van een paar maanden. Tijdens die periode leert hij Nederlands op B2-niveau, zodat hij daarna de lesstof echt begrijpt. Daarnaast krijgt hij les in 'burgerschap'. Een soort 'inburgering plus'! Om hem extra te ondersteunen krijgt hij een maatje toegewezen. Die helpt hem Nederlands te leren, maar is er ook voor de gezelligheid. Samen uit eten, naar de kroeg en niet te vergeten samen oefenen met fietsen in de stad. Een student van de SJD-opleiding helpt hem met zijn papierwerk. Zo is Habib in korte tijd klaar om te starten met de gewone bachelor-opleiding.

IS DIT GEEN VERDRINGING VAN ANDERE WERKZOEKENDEN?

Uit de arbeidsmarktinformatie van het UWV blijkt dat het aantal moeilijk vervulbare vacatures in de ICT-sector van 7.500 in 2011 oploopt naar 15.000 in 2017. Dat betekent dat de keuze is: het werk elders laten doen, of hier mensen opleiden. Niet iedere werkzoekende is in staat om een bachelor-opleiding succesvol af te ronden. Habib wel! Hij kan dan werk op wat hoger niveau gaan doen, zodat hij geen eenvoudiger werk 'bezet' houdt voor een ander die daar echt op aangewezen is.

De Hogeschool Utrecht start met een ICT-opleiding voor dertig hoogopgeleide erkende vluchtelingstudenten met ICT-achtergrond.

CASUS ONDERWIJS VOOR KINDEREN

HAMID IS 14 EN WIL GRAAG NAAR SCHOOL

Amira is samen met haar zoon Hamid naar Nederland gekomen. Hamid is 14 jaar en inmiddels al een tijdje niet naar school geweest. Nu zijn ze bijna twee maanden in Nederland. Alle kinderen in Nederland hebben recht op onderwijs, dus ook kinderen van asielzoekers. Zodra Hamid twee maanden in Nederland is, moet hij verplicht naar school. Maar het is duidelijk dat hij nu niets begrijpt van de lessen op een Nederlandse school, daarvoor spreekt hij de taal onvoldoende.

.....

INTERNATIONALE SCHAKELKLAS

Hamid gaat net als alle andere kinderen van asielzoekers die tussen de 12 en 18 jaar oud zijn, eerst naar een internationale schakelklas. Daar leert hij de Nederlandse taal en cultuur. Zodra hij voldoende Nederlands spreekt, gaat hij verder naar een gewone school. In het AZC waar hij zit is, net als in elk andere AZC, een Open Leercentrum. Daar staan computers met internetverbinding zodat hij zijn huiswerk kan maken.

WAT MOET DE GEMEENTE DOEN?

De gemeente moet zorgen voor onderwijs aan leerplichtige kinderen. Daarvoor kan het COA worden ingeschakeld voor advies. Hamid is natuurlijk niet het enige kind in de gemeente. Daarom neemt de gemeente contact op met het COA voor ondersteuning bij het opzetten van een internationale schakelklas. Gelukkig is er nog een leegstaand lokaal in een schoolgebouw in de buurt van het AZC. Dit lokaal wordt gebruikt voor de schakelklas. Zodra de kinderen naar de reguliere middelbare school gaan, kan de gemeente zorgen voor vervoer.

WIE GAAT DAT BETALEN?

Omdat er in totaal zeventien leerlingen in deze schakelklas komen, komt de gemeente in aanmerking voor een specifieke uitkering op grond van het Besluit onderwijs aan vreemdelingen. Omdat het behoorlijk complex is om dit op te zetten, krijgt de gemeente ook een startsubsidie van 15.000 euro. Deze subsidie is eenmalig, daarna krijgen ze wel nog geld voor de leerlingen als het gaat om ten minste tien vreemdelingen. Dit moeten ze steeds binnen vier weken na de peildatum hebben doorgegeven. De peildata zijn:

- 1 oktober voor de periode augustus tot en met november;
- 1 februari voor de periode december tot en met maart;
- 1 juni voor de periode april tot en met juli.

.....

De gemeente Amsterdam gaat vervoer regelen naar de middelbare scholen, zo blijkt uit een artikel op Binnenlands bestuur. Het bedrag van de startsubsidie is bedoeld voor voortgezet onderwijs. Voor basisonderwijs kan een startsubsidie worden aangevraagd van 11.500 euro.

CASUS KIND MET EEN BEPERKING

ABDULLAH BLIJKT GEHANDICAPT TE ZIJN

Ben (hij heet eigenlijk Ali Ben Hassan, maar laat zich in Nederland liever Ben noemen) is twee jaar geleden met zijn gezin uit Syrië gevlucht en heeft inmiddels een voorlopige verblijfsvergunning gekregen. Zijn dochtertje van vijf doet het heel goed, spreekt al vloeiend Nederlands en helpt haar ouders Nederlands te leren. Maar het zoontje van drie geeft problemen. Hij wilde alsmaar niet gaan lopen, schoof op zijn bips door de kamer en het consultatiebureau heeft een doorverwijzing geregeld naar een kinderarts. De ouders dachten dat het een soort reactie op de traumatische ervaringen in Syrië was, maar de kinderarts komt tot de conclusie dat Abdullah een aangeboren beperking heeft en nooit zal kunnen lopen. Hij heeft Ben en zijn vrouw Sophia naar de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) verwezen voor een aangepaste buggy (Abdullah is namelijk wel groot en lang en past niet meer in een normale buggy) en er wordt een melding bij een gespecialiseerd kinderdagcentrum voorbereid.

WAT KAN DE GEMEENTE DOEN?

Artikel 1.2.2 van de Wmo 2015 bepaalt dat wie rechtmatig verblijf houdt in Nederland in aanmerking kan komen voor een maatwerkvoorziening. Voor rechtmatig verblijf wordt verwezen naar de Vreemdelingenwet 2000, artikel 8, onderdelen a tot en met e en l. Ben heeft een verblijfsvergunning Asiel, dat is een vergunning op basis van artikel 28 van de Vreemdelingenwet 2000. Ben, of beter zijn zoon Abdullah, komt dus voor Wmo-voorzieningen in aanmerking en de gemeente kan hem de broodnodige buggy verstrekken.

WAT ALS BEN NIET RECHTMATIG IN NEDERLAND VERBLIJFT?

Ook in dat geval zou de gemeente iets kunnen doen. Dan zou sprake zijn van de bescherming van artikel 8 EVRM (zie ook de casus van 'Moeder Sanda en de eenjarige Malawa zwerven ook op straat') en zou de gemeente de buggy kunnen toekennen, als het COA dat niet zou doen. Want het COA is in principe verantwoordelijk voor het verstrekken van voorzieningen aan asielzoekers die geen geldige verblijfsstatus hebben. Dus de eerste verantwoordelijkheid ligt bij het COA. Maar omdat het een driejarig kind met een beperking betreft doet de gemeente er goed aan te beoordelen of er iets gedaan moet worden, al dan niet tijdelijk, ter overbrugging van eventuele voorzieningen vanuit het COA.

EN HOE ZIT HET MET NIET-GEREGISTREERDE ASIELZOEKERS?

Voor de huidige stroom asielzoekers, die vaak niet eens geregistreerd zijn, geldt dat zij onder de verantwoordelijkheid van het COA vallen. De kans dat er gehandicapten onder zitten is, gezien de moeilijke tocht die velen achter de rug hebben, niet zo groot. Maar is ook niet ondenkbaar. En als dat zo zou zijn zou een gehandicapt persoon, net als een kind, onder de bescherming van artikel 8 EVRM vallen en net als een asielzoeker die geen rechtmatig verblijf in Nederland heeft, toegang tot voorzieningen moeten krijgen. Primair van het COA, secundair van de gemeente.

Colofon

UITGAVE

Stimulansz
Postbus 2758
3500 GT Utrecht
T (030) 298 28 00
F (030) 298 28 01
www.stimulansz.nl
info@stimulansz.nl

Deze uitgave wordt u gratis aangeboden door Stimulansz
in het kader van het vijftienjarig bestaan.

17 Over Stimulansz

Stimulansz draagt met toonaangevende kennis, vakmanschap en innovatie bij aan de slagkracht in de volle breedte van het sociaal domein. Wij helpen gemeenten om hun nieuwe rollen - waarin ze regisseren en faciliteren in het sociaal domein - vorm te geven en te versterken. We maken wet- en regelgeving voor professionals en burgers toegankelijk in de vorm van informatie en ondersteuning. We doen dit in klare taal.

We trainen en adviseren vanuit een diepgaande kennis van de praktijk. In bedrijfsvoering nemen we het voortouw met producten en diensten op het gebied van kwaliteit en benchmarking, en met het verzamelen en duiden van data. We bieden oplossingen met praktische waarden.

‘Onze kracht is dat we de praktijk van de professionals in het sociaal domein door en door kennen, dat onze adviezen en producten praktisch van aard zijn en gericht op het vergroten van de effectiviteit van de primaire processen in het sociaal domein.’

Onze klanten zeggen over ons:

‘Stimulansz is vertrouwd, gedegen, accuraat en levert werk af met een hoog kwaliteitsniveau’

